

ELŐFIZETÉS
HELYREN:
 Egy évre 24 korona.
 Egy hónap 2 korona.
VÁSÁRLÁS:
 Egy évre 20 koronát.
 Egy hónap 2 k. 40 f.
ÁRUKÉRTÉSEK:
 4-hatásos postakor egyenként 20 M.
 minden levélhatalmával 20 M.
 Nyitólétszám 40 HÍR

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

KÖZMŰVELŐSÉG:
 Aradi és környéki egyesület
 vasárnapok polgári iskolákban.
NUMERUS-ÁRUKÉRTÉSEK:
KIADÓHIVATAL:
 Aradi Nyomda Résvény-
 Társaság.
 József Mihály-ut 22. sz.
 TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1903.

FELMŰVÉSEK SZERKEZTŐ:
 Stauber József.

Hétfő, július 20.

Beszámolás csendőri fedezet mellett.

A második véres beszámoló.

— Kiküldött tudósítónktól. —

Makó, július 19.

A függetlenségi-párt békés elemei, míg a harciasak Barabás Bélával élükön Nagyváradot tüzték ki programjuk és álláspontjuk kifejtésének helyéül, — Kossuth Ferenc, Justh Gyula és Komjáthy Béla vezetése alatt Makón bontottak zászlót. Makó képviselőjének, Justh Gyulának beszámolóját használták fel arra, hogy a harciasak parlamenten kívüli akciójára a választ megadják.

Ez a válasz, mely elé az egész országban nagy érdeklődéssel néztek, kisebb méretekben ugyan, de minden fázisában pendantja volt a nagyváradi véres beszámolónak, avval a különbséggel, hogy Makón egy emberélet is áldozatul esett a beszámolónak. Zavargások, tüntetések, véres verekedések tarkították a békések programjának kifejtését, s ilyenformán természetesen nem maradt el a rendőri beavatkozás, sőt — katonák helyett — a lovas csendőrök felvonulása sem.

Természetes, hogy a politikai viszonyokról a jelenlegi válságos időben kifogástalanul informált választó polgárság lelkiületére ez a beszámoló semmi irányban nem hatott. Justh Gyula népszerű ember Makón, hívei nagyszámúak, de legalább ugyanannyian vannak — s leginkább az intelligencia tagjai között — akik a Kossuthék megalkudásával egyet nem értenek. Hogy ez a kétféle álláspont a mai beszámolón hevesebben össze nem ütközött, hogy a vértócsából vértenger nem lett, hogy a beszámolónak csak egy halottja lett, az kizárólag e két körülménynek köszönhető a makói nép gyáva, eddigi zavartalan politikai élete és viselkedése nincs megedzve a merészebb fellépésekre, a hatóság emberei pedig kellő aszisztenciával gondoskodtak arról, hogy az ellenvélemény kifejezésre ne juthasson. A rendőrség úgy tett, mintha kijelentette

volna, hogy tüntetni szabad, de ha megteszed, megkardlapozlak.

Szombaton délután, mikor a béke-párt emberei megérkeztek, még szabadon megnyilvánulhatott a közönség tulnyomó véleménye, mert a rendőrség nem számított tüntetésekre, s ennek folytán rendeztek is olyan fogadtatást Kossuthéknak, hogy azok majd visszafordultak a makói állomástól, vasárnap reggel azonban tizenöt lovascsendőrök járta be a várost s ez a nem becsmérendő „szelid fenyegetés” elég volt az ellenvéleményen lévők terrorizálására.

Az összeütközést azonban így sem lehetett elkerülni. A makói rendőrség azonban oly ravaszul tudta véghez vinni taktikáját, hogy a vér nem általa, hanem a felügyelete mellett folyt. A legnagyobb zavart egy Kővári nevű rendőrségi alak csinálta, aki minden közbeszólót avval intett csendre, hogy ráuszította a Justh-párt embereit.

A beszámolón a képviselők közül Kossuth Ferenc, Justh Gyula, Kelemen Béla, Komjáthy Béla és Reich Aladár vettek részt. Justh rövid beszámolót mondott, Kossuth Ferenc ellenben, akit a sűrű zsiviózás és Barabás éltetése kihozott sodrából, barmoknak, marháknak, szamaraknak mondta azokat, akik a bánnal való paktálással védeljék őket. A beszédeken egyébként meglátszott a váratlan tüntetés hatása. A békés szónokok megalkudtak a helyzettel s úgy beszéltek, mintha ők lennének a Barabás harcias táborából való, mintha ők folytatnák a küzdelmet, — csak hogy egyuttal megtartják a szavukat. Vagyis obstruálnak, de még sem obstruálnak.

Makó külső képén nem látszik meg, hogy politikai ünnepre készül. Az egész városban egyetlenegy nemzeti zászló van

kitűzve: a függetlenségi olvasóköri helyiségén.

A véres beszámoló részleteiről kiküldött tudósítónk az alábbiakat írja:

A szombati fogadtatás.

Justh Gyula, akit mint említettük, a függetlenségi párt lemondott elnöke is elkísért beszámoló útjára, Kossuth Ferenc, Komjáthy Béla, Reich Aladár és Kelemen Béla országgyűlési képviselők társaságában érkezett meg szombaton délután Makóra. A pályaudvaron valóságos néptömeg várta az érkezőket, a makói civis lelkesedik a Kossuth-név hallatára, bár a zsivió jelentőségéről már neki is van fogalma.

Az érkező képviselőket a pályaudvaron Nagy Károly református lelkész és lapszerkesztő rövid beszéddel üdvözölte, erre Kossuth Ferenc még rövidebben válaszolt. Beszédjét „abcug” és „zsivió” kiáltások nyomták el. A vasúti állomástól fáklját és lampionokat tartó polgárok sorfala között vonultak be a képviselők a városba. Mikor a béke-párt képviselői a pályaudvarról kijöttek, az éljenzésbe zsivió és abcug kiáltások is vegyültek, Cserecsenyés János főkapitány azonban, aki embereit nagyszámban vonultatta ki az állomáshoz, hirtelen erővelnyomta el az ellenvéleményt nyilvánítani merészlelőket. Ezzel meg is történt az első összeütközés a polgárok és a rendőrség emberei között. Ebből kifolyólag izgatott jelenet is keletkezett Gréff Gyula és a főkapitány között. Cserecsenyés főkapitány egy embert esernyőjével véresre vert.

Makó vendégei a „Nemzeti Szálló”-ban vettek lakást. A polgárok itt újból tüntettek képviselőjük mellett és ellen s ekkor a vendégfogadó elől Justh Gyula megköszönte a fogadtatást, kérte a polgárokat, hogy holnapi beszámolóját hallgassák meg s a rendet mindenképpen igyekezzenek fenntartani.

Készülődések a tüntetésre.

A pályaudvarnál rendezett tüntetés, melyben a makói függetlenségi párt harsó párti tagjai és szociálisták vettek részt, megijesztette a rendőrséget, mely a csendben szervezett ellenmozgalomról semmit sem tudott. Justh Gyula több nappal beszámolója előtt Makón járt, felkereste az ellenáramlatt hangzóit: dr. Kiss Pál és dr. Ormos Ede ügyvédek s támogatáso-

kat kérte beszámolójához. Ormos dr. a passzívítást megígérte Justhnak, Kiss Pál dr. azonban akit Justh otthon nem talált, levélben értesítette a képviselő, hogy ő az obstrukció folytatásának híve s így nem támogathatja. Együttal Justh egyenes kérésére közölte vele azt is, hogy *tüntetésekre el lehet készülni, mintán Makón a harc-párt van tulsúlyban.*

Justh ennek dacára megtartotta beszámolóját. A harc-párti függetlenségek szervezkedtek, a szociálisták szervezése céljából *Csizmadiá* Sándor jött le a központból. Ez a két tábor együtt rendezte a szombat esti fogadtatást.

Vasárnap reggelre a rendőrség gondoskodott arról, hogy *tüntetés ne zavarhassa meg a beszámolót. Táviratilag husz csendőrt kértek Szegedről s ezek lóháton át is jöttek Makóra. Kivonultak a makói rendőrség lovas és gyalogos rendőrei is, reggel nyolc órakor már körüljárni kezdtek a városban, s a parasztságnak, amely retteg a csendőrtől, ez elég volt arra, hogy moccani se merjen.*

A városháza erkélyéről beszéltek a képviselők s az emeletes épület előtti téren állott a polgárság. A városháza udvarán tüzelők álltak készenlétben több vizszivattyúval, *az udvaron lévő kútból csövezetéseket helyeztek el a városháza kapujáig, hogy szükség esetén evvel szoríthassák el a népet. Ezt azonban használni nem lehetett volna, mert közvetlenül a városháza előtt a Justh-pártiak álltak, a harcias függetlenségeket és a szociálistákat a rendőrök a tér tulsó oldalára szorították.*

Az első vér.

A beszédek meetingjét Nagy Károly makói ev. ref. lelkész nyitotta meg. *Éljénzés, abcugolás, fülsiketítő sipolások, füttyülések között óriási lármában kezdett beszélni. A legnagyobb zajban a tér tulsó oldalán kavargás támad, mozog a tömeg, egy csoportban verekedni kezdnek egymás közt az emberek. A rend egy pillanat alatt felbomlott. Cseresnyés főkapitány embereivel a verekedéshez siet, a nagy néptömeg pedig, emberek, asszonyok hanyathomlok egymásra rohannak a rendőrség elől való menekülésben. A verekedő csoport egyre növekedik, lökdösi egymást az emberek, botokkal ütik egymást, sokat a földre tipornak s az erkélyről is lehetett látni, mikor egy fiatal ember arcát egy botlőre ellepte a vér. Így tart ez mintegy öt percig. A szónok megáll beszédjében, s az erkélyre kijön Kossuth Ferenc, hogy lássa, mi történik a téren.*

Erre a láрма, a kiabálás megújul:

— Éljén! Zsivió! Abcug! Éljén Barabás! Menjen Horvátországba!

A verekedés ekkor hirtelen megszűnt. Cseresnyés főkapitány egy ház kapuja alá szorította be a verekedő csoportot s rájuk zárta a kaput. A többieket elfoglalta az, hogy Kossuth Ferenc látható lett.

Justh Gyula beszéde.

A nehány pillanatra beállt nyugalomban megkezdte beszámoló beszédét Justh Gyula hatalmas éljén zugott felé, mikor az erkélyre lépett. Beszédjét így kezdte:

— Megjelentem önök között polgártársaim, hogy ebben a súlyos helyzetben beszámoljak önöknek politikai magatartásomról. Megjelentem dacára annak, hogy *akadt itt egy ember aki azt írta nekem, hogy ne jöjjenek el beszámolóit tartani, mert választóim nem értenek velem egyet. De én az önök lelkes hangulatából azt következtetem, hogy ez nem igaz, hogy az az ur engem félre akart vezetni.*

Felkiáltások: ki volt az? Éljén dr. Kiss Pál! Miért nem kérdezett minket? Igaza volt!

— Láttam ezt az urat tegnap a megérkezésünkénél, láttam mit csinált: zsiviózott Kossuth Ferencnek. *(Éljén dr. Kiss Pál! Abcug!)* Az ilyen embertől el kell fordulni . . .

Egy hang: Ó a mi emberünk!

Justh Gyula: . . . mert meg akarta akadályozni, hogy elmondjam azt, ami a szívemen fekszik.

Szól ezután politikai magatartásáról, hirdeti a függetlenségi párt győzelmét, kívánja a nemzeti engedményeket.

A néptömeg ekkor ismét mozgolódni kezdett, Cseresnyés főkapitány pedig a mellékutcából előhivatja a lovas csendőroket. A zsan-dárok megállnak a tömeg szélén. A nép me-nekül, ismét zavar és verekedés, *hegyesre farragot fadarabok kerülnek elő s az emberek ezekkel szurkálják egymást. Akinek a szurás az arcát találja, rögtön elborítja a vér.*

Két lovas csendőr vágat a verekedők közé a lovak megbokrosodnak, *óriási a konsternáció.* Justh tovább beszél. Hivatkozik arra, hogy az ellenzék egyhangú határozattal mondta ki az obstrukció felhagyását s ehhez a határozathoz *Barabás Béla is hozzájárult. (A tér szemközti oldalán Barabást éltetik. Azonban ha egy közbeszólás valahol hallatszik, egy-egy rendőrségi alkalmazott azonnal ott terem s elnémítja a közbeszólót.)*

Mégis *akadt képviselő* folytatta Justh Gyula aki *szavát megszegi*, én azonban ezt meg nem teszem. Ha illyet tettem volna, inkább elbujdosok, de ide állni nem merek, hogy szemrehányást olvassak ki az önök szeméből.

Erre a hatásos kijelentésre éljén zugott föl, a másik táborból azonban zugott rá vissza az „abcug.“ A főkapitány erre *előnyomultatja az összes zsandárait s tizenöt csendőr lóháton a tömeg kellő közepébe hasol be s kivont karddal ott megállanak.*

Ettől kezdve csendesebb lesz a halgatóság, a teljes rendet csak egy *Kovári* nevű rendőrségi alkalmazott zavarja, aki az újságírókkal akart kikezdeni, mert ezek tapintatlan viselkedéséért rendreutasították.

Justh az óriási hőségre való tekintettel hamarosan befejezte beszédjét. Kijelentette, hogy az u. n.: nemzeti követelményeket csak az új véderő-törvény tárgyalásánál akarja érvényesíteni.

Felkiáltások: Abcug a horvátbán!

Just Gyula: Jól mondta polgártárs, az az én véleményem is, s rosszakaratu ráfogás az hogy közülünk bárki is megalkudott volna a kormánynyal, szolt még a tárgyalásra váró javaslatok sürgősségéről, melyek törvényre emelését az obstrukció akadályozza, s avval, hogy sem ő, sem a párt másképp és mást nem tehetett, minthogy adott szavát megtartja, — befejezte beszédjét.

Kossuth a zsivióról.

Kossuth Ferencet, mikor az erkélyre szűrke selyem napernyője alatt kijött, kalaplevéve, lelkes éljénzéssel fogadták. A függetlenségi párt lelépett einőke így kezdte beszédét:

— Tisztelt barátaim! Talán helyesebb lett volna, ha testvéreimnek szólítottak titeket, mert az én atyám a ti atyátok is volt.

Ezt a bevezetést hosszú éljénzés kísérte. A makói parasztot szinte elvakította Kossuthnak szemtől szembe látása s valóságos konverzálást folytattak vele egy-egy kijelentése helyeslésénél. Beszédébe azonban belehangzott egy-egy zsivió és abcug s ez Kossuthot kihatározódott. Ingerültségében az állatvilágból vett hasonlatot használt kivétel nélkül mindazokra, akik az ő politikáját elítélik és gyanúsítják.

Marhák és a szamarak.

— *Vannak emberek, — mondta Kossuth Ferenc, akik úgy viselkednek, mintha barmok lennének, akik akár rosszakaratulag, akár jöhíszemüleg, igyekeznek a függetlenségi párt egységét megbontani, fogalmuk sincs ezeknek, hogy mekkora kárt okoznak evvel az országnak. Illetéktelen kezek letépték a párt homlokáról a győzelem babériját. Magyarország tönkremegy az obstrukció alatt.*

Felkiáltások: Zsivió, zsivió!

Kossuth Ferenc: *Hallom vannak itt olyanok, akik mintha szamarak volnának, azt kiáltják felém: zsivió. Szégyeljük magukat azok, akik erre tudnak vetemedni, aki a győzelmet megalkuvásnak mondja. Olyan emberek, akik az országgyűlési tudósításokat sem olvassák, mintha megbolondultak volna, itéletet mondanak, azt hazudják, hogy barátai vagyunk a kormánynak, hogy leraktuk a fegyvert.*

Kossuth Ferencnek ezek az erős kifejezései nem a legkellemesebb benyomásokat keltezték.

Ennek hatása alatt küldték a makói egyetem ifjak dr. *Barabás Bélának a következő táviratot:*

„Mikor Kossuthék obstrukció híveit barmoknak nevezik, üdvözlötöket küldi s a harc folytatását kéri a makói egyetemi ifjuság.“

Beszédét avval fejezte be Kossuth hogy a kévét, amelyet ő kötött össze, megbontani nem engedi, s arra fog törekedni, hogy a párt egységét megbontani ne lehessen.

Utána *Kelemen Béla, Komjáthy Béla és Reich Aladár* beszéltek, s evvel egy óra tájban a beszámoló véget ért.

Gyilkosság az elv miatt.

A beszámoló szomorú szenzációja a beszámoló befejezése után történt. A képviselők a városházáról a Nemzeti szalóba mentek, ahol banquet volt, s rövid utjukban a nép kísérte őket. Egy csoportban négy-öt magyar haladt s ezek közt nézeteltérés keletkezett afelől, hogy Kossuthot éltetni, vagy abcugolni kell-e? *Benkő Antal* szocialista az abcugolás mellett volt a többi az éljénzés mellett. Ebből verekedés keletkezett s a különböző nézetten lévőők közül *Nacsa Antal és Nacsa János* megtámadták *Benkőt, a földre teperték, verni, fojtogatni kezdték, azután rugdosták, míg végre a negyvennyolc éves ember ott mindjárt meghalt. Benkő öt gyermeket hagyott hátra.*

A tetteseket a rendőrök az új-világ-utcában *elfogták s letartóztatták.*

A mai beszámoló alkalmából körülbelül *husz ember sebesült meg s egy meghalt.*

A képviselők elutazása.

Beszámoló után délben egy órakor a nemzeti vendégfogadóban társas ebéd volt, melyen a Makóra jött képviselők valamenylen megjelentek. Az ebéden számos felköszöntő hangzott, rövid ideig tartott azonban. Mert a képviselők s a fővárosból lejött hírlapírók délután 2 órakor kocsin Szegedre hajtottak, onnan pedig ma este a fővárosba értek.

Justh Gyula az esti vonattal Makóról *Batonyán* keresztül birtokára *Tornyára* utazott.